

ZBIERKA ZÁKONOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1992

Vyhlásené: 10.03.1992 Časová verzia predpisu účinná od: 01.04.1998 do: 31.01.2001

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

79

ZÁKON

Slovenskej národnej rady

z 29. januára 1992

o Zbore väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky

Slovenská národná rada sa uzniesla na tomto zákone:

PRVÁ HLAVA ÚVODNÉ USTANOVENIA

§ 1

(1) Zriaďuje sa Zbor väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky (ďalej len „zbor“), ktorý je ozbrojeným zborom a plní úlohy súvisiace s výkonom väzby, výkonom trestu odňatia slobody, ochranou väzenských a súdnych objektov a poriadku v nich.

(2) Zbor a jeho príslušníci sa vo svojej činnosti riadia ústavou, ústavnými zákonmi a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi; príslušníci zboru sa riadia aj rozkazmi, nariadeniami a pokynmi nadriadených.

(3) Spôsob označenia zboru a jeho príslušníkov určí minister spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „minister“) osobitným predpisom.

(4) Početné stavy zboru určuje vláda Slovenskej republiky.

Hlavné úlohy, organizácia a príslušníci zboru

§ 2

Hlavné úlohy zboru

Zbor plní najmä tieto úlohy:

- a) zabezpečuje výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody,
- b) vykonáva ochranu miest určených na výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody, ako aj ďalších väzenských objektov,
- c) vykonáva ochranu súdnych objektov a poriadku v nich,
- d) zabezpečuje a vykonáva eskorty osôb vo výkone väzby a výkone trestu odňatia slobody,
- e) zabezpečuje a vykonáva penitenciárnu starostlivosť o osoby vo výkone trestu odňatia slobody,
- f) vykonáva v určenom rozsahu správu v organizačných zložkách zboru a v súvislosti s tým spolupracuje s orgánmi štátnej správy,
- g) pôsobí podľa osobitného predpisu¹⁾ vo vymedzenom rozsahu ako orgán činný v trestnom konaní, vrátane preventívnych opatrení s tým súvisiacich,

- h) organizuje a vykonáva činnosti zamerané na zamestnávanie obvinených a odsúdených v strediskách vedľajšieho hospodárstva, vnútornej prevádzky a na pracoviskách právnických osôb; organizuje aj ďalšie práce prospešné pre spoločnosť,^{1a)}
- i) vedie príslušné evidencie a štatistiky potrebné na plnenie svojich úloh.

§ 3

Organizácia zboru

(1) Zbor je podriadený ministrovi. Na čele zboru je generálny riaditeľ, ktorého do funkcie ustanovuje a z nej odvoláva minister. Generálny riaditeľ za svoju činnosť zodpovedá ministrovi.

(2) Základnými článkami organizácie zboru sú generálne riaditeľstvo zboru, ústavy na výkon väzby, nápravno-výchovné ústavy a nemocnica pre obvinených a odsúdených, ktoré zriaďuje a zrušuje minister, tie sú rozpočtovými organizáciami.

(3) Na čele ústavov na výkon väzby a nápravno-výchovných ústavov sú riaditelia; do funkcií ich ustanovuje a z nich odvoláva generálny riaditeľ.

(4) Organizáciu zboru ustanovuje a predpisy upravujúce jeho činnosť v súlade s jeho poslaním vydáva minister.

(5) V rámci zboru sú zriadené špeciálne zásahové skupiny na riešenie krízových situácií. Podrobnosti o zriadení a o podmienkach nasadenia týchto skupín ustanoví Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) všeobecne záväzným právnym predpisom.

§ 4

Príslušníci zboru

Príslušníci zboru sú v služobnom pomere k zboru.

DRUHÁ HLAVA

POVINNOSTI, OPRÁVNENIA PRÍSLUŠNÍKA ZBORU A DONUCOVACIE PROSTRIEDKY

Povinnosti príslušníka zboru

§ 5

(1) Príslušník zboru je povinný zaobchádzať s obvinenými a odsúdenými tak, aby výkon väzby a výkon trestu odňatia slobody plnili svoj účel.

(2) Príslušník zboru, ktorý je v službe, je povinný v medziach tohto zákona zakročiť proti obvineným, odsúdeným alebo iným osobám, ktoré maria účel výkonu väzby alebo výkonu trestu odňatia slobody, alebo rušia činnosť alebo poriadok v súdnych objektoch, prípadne vykonať potrebné opatrenia nevyhnutné na dosiahnutie účelu sledovaného služobným zákrokom.

(3) Pri vykonávaní služobných zákrokov, služobných úkonov, ako aj v ostatnej služobnej činnosti je príslušník zboru povinný dbať na česť, vážnosť a dôstojnosť osôb i svoju vlastnú a nepripustiť, aby osobám v súvislosti s touto činnosťou vznikla bezdôvodná ujma a prípadný zásah do ich práv a slobôd neprekročil mieru nevyhnutnú na dosiahnutie účelu.

(4) Príslušník zboru nie je povinný vykonať služobný zákrok alebo služobný úkon, ak

- a) na jeho vykonanie nebol odborne vyškolený alebo vycvičený,
- b) tomu bráni dôležitý záujem služby.

(5) Príslušník zboru je povinný v medziach tohto zákona aj v čase mimo služby vykonať služobný zákrok, prípadne vyrozumieť najbližší ústav na výkon väzby alebo nápravnýchovný ústav alebo podľa povahy veci najbližší útvar policajného zboru, ak je páchaný trestný čin alebo priestupok, ktorým je bezprostredne ohrozený život, zdravie alebo majetok, ak príslušníkovi zboru vo vykonaní služobného zákroku nebránia dôvody uvedené v odsekoch 6 a 7.

(6) Príslušník zboru nesmie v čase mimo služby vykonať služobný zákrok, ak je pod vplyvom takých liekov alebo iných látok, ktoré podstatne znižujú jeho schopnosť konať.

(7) Príslušník zboru nie je povinný v medziach tohto zákona v čase mimo služby vykonať služobný zákrok, ak na jeho vykonanie nebol odborne vyškolený alebo vycvičený.

(8) Príslušníci zboru sú povinní zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, s ktorými sa oboznámili pri plnení úlohy zboru alebo v súvislosti s nimi a ktoré v záujme osôb a organizácie vyžadujú, aby zostali utajené. Od povinnosti mlčanlivosti ich môže oslobodiť minister.

§ 6

(1) Dôležitým záujmom služby sa rozumie, ak príslušník zboru vykonáva alebo zabezpečuje

- a) bezprostredné prenasledovanie obvineného alebo odsúdeného na úteku z výkonu väzby alebo výkonu trestu odňatia slobody,
- b) služobný zákrok pod jednotným velením,
- c) kuriérnu službu, pri ktorej by mohlo dôjsť k ohrozeniu prepravovaných vecí alebo ich včasného odovzdania,
- d) služobný zákrok, ktorého nedokončenie by malo vážnejšie dôsledky než nevykonanie nového zákroku alebo opatrenia nevyhnutného na odstránenie bezprostredného ohrozenia.

(2) Pri plnení úloh podľa odseku 1 je príslušník zboru povinný vykonať služobný zákrok alebo iné opatrenia nevyhnutné na odstránenie bezprostredného ohrozenia, ak je ohrozený

- a) život alebo hrozí značná škoda na majetku,
- b) vyšší záujem než ten, ktorý plní.

§ 7

(1) Príslušník zboru je pri vykonávaní služobného zákroku povinný, ak to povaha a okolnosti dovoľujú použiť zodpovedajúcu výzvu.

(2) Každý je povinný poslúchnuť výzvu príslušníka zboru pri vykonávaní služobného zákroku.

(3) Kto neuposlúchne výzvu príslušníka zboru pri vykonávaní služobného zákroku, môže byť postihnutý podľa osobitného zákona.²⁾

(4) Príslušník zboru je povinný pred služobným zákrokom preukázať svoju príslušnosť k zboru, ak to povaha a okolnosti služobného zákroku dovoľujú.

§ 8

Preukazovanie príslušnosti k zboru

(1) Príslušník zboru preukazuje príslušnosť k zboru služobnou rovnošatou alebo služobným preukazom.

(2) Príslušník zboru, ktorý vykonáva svoju právomoc v služobnej rovnošate, preukazuje príslušnosť k zboru služobnou rovnošatou a podľa okolností aj služobným preukazom

- a) pri vstupe do objektov organizácií, kde je vstup kontrolovaný členom závodnej stráže alebo inou oprávnenou osobou,
- b) ak je o to pri služobnom zákroku požiadaný.

(3) Príslušník zboru, ktorý vykonáva svoju právomoc podľa odseku 2, preukazuje príslušnosť k zboru len služobnom rovnošatou

- a) ak zakročuje pod jednotným velením,
- b) pri ochrane objektov alebo inej podobnej službe,
- c) pri služobnom zákroku proti osobám podnapitým, pristihnutým pri páchaní trestného činu alebo priestupku, ozbrojeným zbraňou alebo iným predmetom spôsobilým vážne ohroziť život alebo zdravie osôb, alebo proti osobám, ktoré ušli z výkonu väzby alebo výkonu trestu odňatia slobody, predvedeným alebo zaisteným.

(4) Príslušník zboru, ktorý vykonáva svoju právomoc v občianskom odeve, povinne preukazuje príslušnosť k zboru pred začatím služobného zákroku služobným preukazom.

(5) V prípadoch uvedených v odseku 4 príslušník zboru vykonávajúci svoju právomoc v občianskom odeve preukazuje príslušnosť k zboru služobným preukazom len v prípade, keď to okolnosti a podmienky služobného zákroku dovoľujú.

(6) Príslušník zboru pri výkone svojej právomoci nesmie služobný preukaz vydať z rúk; na požiadanie dá iba na nahliadnutie jeho prednú stranu. Pritom nie je povinný oznámiť svoje meno, priezvisko, hodnosť ani funkciu; je povinný oznámiť len číslo svojho služobného preukazu.

Oprávnenia príslušníka zboru

§ 9

Oprávnenie požadovať vysvetlenie

(1) Príslušník zboru je oprávnený požadovať potrebné vysvetlenie od osoby, ktorá môže prispieť k objasneniu skutočností dôležitých pre vypátranie hľadaných osôb, ktoré sú na úteku z výkonu väzby alebo výkonu trestu odňatia slobody, alebo pre vypátranie hľadaných vecí, a v prípade potreby ju vyzvať, aby sa ihneď alebo v určenom čase dostavila do určeného ústavu na výkon väzby, prípadne nápravno-výchovného ústavu na spísanie zápisnice o podaní vysvetlenia.

(2) Osoba uvedená v odseku 1 je povinná požiadavke alebo výzve podľa odseku 1 vyhovieť.

(3) Vysvetlenie môže odmietnuť iba osoba, ktorá by ním sebe alebo blízkej osobe³⁾ spôsobila nebezpečenstvo trestného stíhania, a ak ide o priestupok, nebezpečenstvo postihu za priestupok.

(4) Vysvetlenie sa nesmie požadovať od osoby, ktorá upozornila, že by ním porušila zákonom uloženú povinnosť mlčanlivosti, iba ak by bola od tejto povinnosti oslobodená.

(5) Príslušník zboru je povinný osobu poučiť o možnosti odoprieť vysvetlenie podľa odsekov 3 a 4.

(6) Kto sa dostaví na výzvu, má nárok na náhradu nutných výdavkov a na náhradu ušlého zárobku (ďalej len „náhrada“). Náhradu poskytuje zbor. Nárok na náhradu nemá ten, kto sa dostavil len vo vlastnom záujme alebo pre svoje protiprávne konanie.

(7) Nárok na náhradu podľa odseku 6 zaniká, ak ho oprávnená osoba neuplatní do ôsmich dní odo dňa, keď sa na výzvu podľa odseku 1 dostavila. Táto osoba musí byť o tom poučená.

(8) Zápisnica o podaní vysvetlenia musí byť spísaná s osobou ihneď po jej predvedení; po jej spísaní príslušník zboru osobu uvoľní.

(9) O predvedení spíše príslušník zboru úradný záznam.

§ 10

Oprávnenie požadovať preukázanie totožnosti

(1) Príslušník zboru je oprávnený zisťovať totožnosť osoby, ktorá svojím správaním ruší výkon strážnej služby v blízkosti stráženého objektu alebo počas eskortovania obvineného a odsúdeného.

(2) Príslušník zboru má právo bezprostredne prenasledovať obvineného alebo odsúdeného na úteku z výkonu väzby alebo z výkonu trestu odňatia slobody a vykonať potrebné opatrenia na jeho zadržanie. V tejto súvislosti je oprávnený zisťovať totožnosť podozrivých osôb a vykonávať prehliadky objektov a dopravných prostriedkov, ak je dôvodné podozrenie, že sa v nich utekajúca osoba zdržiava. Ak sa má vykonať domová prehliadka alebo prehliadka iných priestorov, postupuje sa podľa osobitného predpisu.

(3) Pri plnení úloh spojených s prenasledovaním obvineného alebo odsúdeného je príslušník zboru oprávnený vyzvať každého, aby hodnoverným spôsobom preukázal svoju totožnosť. Každý je povinný výzve vyhovieť.

(4) Ak odmietne osoba uvedená v odseku 2 preukázať svoju totožnosť alebo ak ju nemôže preukázať ani po predchádzajúcom poskytnutí potrebnej súčinnosti na preukázanie svojej totožnosti, je príslušník zboru oprávnený predviesť takúto osobu na útvar policajného zboru na vykonanie služobných úkonov za účelom zistenia jej totožnosti a riadneho odhalenia alebo objasnenia veci.

(5) O predvedení a vykonaných služobných úkonoch spíše príslušník zboru úradný záznam.

§ 11

Oprávnenie odňať zbraň a vec

(1) Príslušník zboru je oprávnený presvedčiť sa, či predvádzaná osoba alebo iná osoba vstupujúca do objektov ústavu na výkon väzby alebo do nápravno-výchovného ústavu nemá pri sebe zbraň alebo vec, ktorou by mohla ohroziť život alebo zdravie a tú jej odňať. Odňatie zbrane alebo veci príslušník zboru písomne potvrdí.

(2) Zbraň alebo vec odňatú podľa odseku 1 je príslušník zboru povinný vrátiť pri prepustení osoby alebo pri skončení návštevy v ústave na výkon väzby alebo v nápravno-výchovnom ústave, ak tomu nebránia zákonné dôvody alebo povaha odňatej veci. Prevzatie zbrane alebo veci potvrdí osoba, ktorej sa vrátila, svojím podpisom.

(3) Ak príslušník zboru nemôže odňatú zbraň alebo vec vrátiť z dôvodov uvedených v odseku 2, vydá osobe potvrdenie o jej odňatí a oznámi jej, že zbraň alebo vec sa odovzdá útvarom Policajného zboru a zabezpečí jej odovzdanie týmto útvarom.

(4) Zbraňou na účely tohto zákona sa rozumie všetko, čím možno urobiť útok proti telu dôraznejším.⁵⁾

§ 12**Oprávnenia pri zaisťovaní bezpečnosti chránených osôb a objektov**

(1) Príslušník zboru je oprávnený pri plnení úloh podľa tohto zákona v záujme zaistenia bezpečnosti osôb a objektov vykonať osobné prehliadky osôb a dopravných prostriedkov vstupujúcich do objektov zboru zamerané aj na zamedzenie donášania alkoholických nápojov a iných návykových látok. Podrobnosti upraví ministerstvo všeobecne záväzným právnym predpisom.

(2) Prehliadka osôb, objektov, batožiny, vecí a dopravných prostriedkov nesmie sledovať iný záujem než zaistenie bezpečnosti chránených osôb a objektov a poriadku v nich.

(3) Ak to vyžaduje účinné zabezpečenie plnenia úloh uvedených v tomto zákone, je príslušník zboru oprávnený prikázať každému, aby na nevyhnutne potrebný čas nevstupoval na určené miesta alebo sa na nich nezdržoval.

(4) Príslušník zboru je oprávnený nariadiť osobám podrobiť sa kontrole batožín technickými prostriedkami, prípadne pred vstupom do stráženého objektu prejsť zariadením na detekciu kovových predmetov.

§ 12a**Oprávnenia zboru pri predchádzaní a odhaľovaní trestnej činnosti**

(1) S cieľom predchádzať a odhaľovať trestnú činnosť obvinených vo výkone väzby a odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody môže zbor primerane svojim úlohám a podmienkam činnosti používať prostriedky operatívno-pátracej činnosti podľa osobitného predpisu^{5a)} po predchádzajúcom súhlase generálneho riaditeľa.

(2) Informačno-technické prostriedky sa môžu používať v podmienkach výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody po dohode generálneho riaditeľa s prezidentom Policajného zboru v súlade s osobitným predpisom.^{5b)}

(3) Použitie prostriedkov operatívno-pátracej činnosti a informačno-technických prostriedkov nesmie byť v rozpore s účelom výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody.

Použitie donucovacích prostriedkov

Donucovacie prostriedky**§ 13**

(1) Na zamedzenie alebo odstránenie protiprávneho konania obvinených, odsúdených a iných osôb je príslušník zboru oprávnený použiť

- a) hmaty, chvaty, údery a kopy sebaobrany,
- b) predvážacie retiazky,
- c) putá,
- d) spútaťacie popruhy,
- e) slzotvorné prostriedky,
- f) prúd vody,
- g) obušok,
- h) šokové plynové a elektrické paralyzátory,

- i) služobného psa,
- j) zásahovú výbušku,
- k) úder strelnou zbraňou,
- l) hrozbu zbraňou,
- m) varovný výstrel do vzduchu,
- n) strelnú zbraň.

(2) V prípade ohrozenia života alebo zdravia je príslušník zboru oprávnený použiť všetko, čím možno odsúdenému alebo obvinenému zabrániť v protiprávnom konaní so zreteľom na primeranú ochranu alebo hroziaci následok.

§ 14

(1) Pred použitím donucovacích prostriedkov je príslušník zboru povinný vyzvať osobu, proti ktorej zakročuje, aby upustila od svojho protiprávneho konania, s výstrahou, že bude použitý niektorý z uvedených donucovacích prostriedkov.

(2) Od výzvy a výstrahy môže upustiť v prípade, keď je sám napadnutý alebo je ohrozený život alebo zdravie jeho alebo inej osoby, alebo ak tomu bránia iné okolnosti.

(3) O tom, ktorý z donucovacích prostriedkov použije, rozhoduje príslušník zboru podľa konkrétnej situácie tak, aby osobe, proti ktorej zakročuje, nespôsobil neprimeranú ujmu.

(4) Ak zakročujú príslušníci zboru hromadne pod jednotným velením, rozhoduje o použití donucovacích prostriedkov za podmienok uvedených v tomto zákone veliteľ zakročujúcej jednotky. O použití donucovacích prostriedkov môže na mieste zákroku rozhodnúť aj nadriadený tohto veliteľa. Rozhodnutie veliteľa zakročujúcej jednotky a jeho nadriadeného o použití donucovacích prostriedkov musí byť uchované na zvukovom alebo písomnom zázname.

(5) Na veliteľa zakročujúcej jednotky, ktorý rozhodol o použití donucovacích prostriedkov podľa odseku 4, prechádzajú povinnosti, ktoré má inak po použití týchto prostriedkov príslušník zboru.

§ 15

(1) Príslušník zboru je oprávnený použiť voči každému, kto svojím konaním ruší výkon služby, hmaty, chvaty, údery a kopy sebaobrany, slzotvorné prostriedky, obušok a šokové plynové a elektrické paralyzátory, aby

- a) zaistil bezpečnosť inej osoby alebo vlastnú bezpečnosť pred protiprávnym útokom, ak sa po výzve od útoku neupustí, útok bezprostredne hrozí, trvá alebo podľa všetkých známkov bude pokračovať,
- b) zabránil výtržnosti, ruvačke, úmyselnému poškodzovaniu majetku alebo inému hrubému správaniu, ktorým sa porušuje ustanovený poriadok,
- c) predviedol obvineného alebo odsúdeného, ktorý kladie aktívny odpor,
- d) zabránil násilnému vstupu nepovolaných osôb do chránených alebo strážených objektov alebo na miesta, kde je vstup zakázaný.

(2) Hmaty a chvaty je príslušník zboru oprávnený použiť aj pri predvedení obvineného alebo odsúdeného, ktorý kladie pasívny odpor.

§ 16

(1) Predvádzacie retiazky môže príslušník zboru priložiť, ak obvinený alebo odsúdený

- a) kladie pri predvádzaní aktívny alebo pasívny odpor,
- b) pri predvádzaní sa správa násilne a ohrozuje okolie,
- c) pri predvádzaní sa vyhráža, že spácha samovraždu, ublíži si na zdraví alebo utečie.

(2) Predvádzacie retiazky sa môžu priložiť len na čas nevyhnutný na úspešné vykonanie zákroku.

§ 16a

Putá je príslušník zboru oprávnený použiť

- a) na spútanie obvineného alebo odsúdeného, ktorý kladie aktívny odpor alebo poškodzuje majetok po márnej výzve, aby od takého konania upustil,
- b) na vzájomné pripútanie dvoch alebo viacerých obvinených alebo odsúdených za podmienok uvedených v písmene a),
- c) pri vykonávaní služobných úkonov alebo procesných úkonov s obvineným alebo odsúdeným, ak je dôvodná obava, že sa pokúsi o útek.

§ 17

(1) Spútavacie popruhy sa môžu priložiť v prípadoch, keď obvinený alebo odsúdený stráca kontrolu nad svojim konaním alebo je postihnutý záchvatom zúrivosti.

(2) Po celý čas priloženia spútavacích popruhov musí byť obvinený alebo odsúdený pod kontrolou určeného príslušníka zboru. Pri prikladaní spútavacích popruhov treba voliť primeranú silu pri ich sťahovaní, aby nedošlo k narušeniu krvného obehu.

§ 17a

Prúd vody môže príslušník zboru použiť na rozptýlenie zhromaždených obvinených alebo odsúdených, ktorí nerešpektujú pokyny, porušujú ustanovený poriadok a odmietajú rozísť sa.

§ 17b

(1) Služobného psa môže príslušník zboru použiť voči každému, kto svojim konaním ruší výkon služby, ak v tomto zákone nie je ustanovené inak,

- a) aby zaistil svoju bezpečnosť alebo bezpečnosť inej osoby, ak sa po výzve neupustí od útoku, útok bezprostredne hrozí, trvá alebo podľa všetkých známkov bude pokračovať,
- b) aby zabránil výtržnosti, ruvačke alebo inému hrubému správaniu, ktorým sa porušuje ustanovený poriadok,
- c) aby zabránil násilnému vstupu nepovolaných osôb do chránených alebo strážených objektov alebo na miesta, kde je vstup takým osobám zakázaný,
- d) na prenasledovanie obvineného alebo odsúdeného na úteku,
- e) aby donútil ukrývajúceho sa obvineného alebo odsúdeného opustiť úkryt,
- f) pri strážení a eskortovaní obvineného alebo odsúdeného.

(2) Príslušník zboru používa služobného psa s náhubkom. Ak to povaha a intenzita útoku, prípadne prekonanie odporu obvineného alebo odsúdeného vyžaduje, použije služobného psa bez náhubku.

§ 17c

Zásahovú výbušku môže príslušník zboru použiť v uzavretom priestore proti obvinenému alebo odsúdenému, ktorý sa na výzvu nevzdá alebo sa zdráha opustiť úkryt.

§ 17d

(1) Úder strelnou zbraňou môže príslušník zboru použiť v nutnej obrane, spravidla pri zápase s útočníkom, ak jeho odpor nemôže prekonať iným spôsobom.

(2) Hrozbu strelnou zbraňou môže príslušník zboru použiť, aby

- a) pri vykonávaní služobného zákroku alebo služobného úkonu zaistil svoju bezpečnosť alebo bezpečnosť inej osoby pred protiprávnym útokom, najmä ak sa po výzve od útoku neupustí, útok bezprostredne hrozí, trvá alebo podľa všetkých známkov bude pokračovať,
- b) predviedol obvineného alebo odsúdeného, ktorý kladie aktívny odpor,
- c) zabránil výtržnosti, ruvačke alebo inému hrubému správaniu, ktorým sa porušuje ustanovený poriadok,
- d) zabránil násilnému vstupu nepovolaných osôb do chránených alebo strážených objektov alebo na miesta, kde je vstup takým osobám zakázaný,
- e) zabránil úteku obvinených alebo odsúdených a pri ich prenasledovaní,
- f) v prípade bezprostredného ohrozenia obvineným alebo odsúdeným bol pripravený použiť v nutnej obrane strelnú zbraň.

(3) Varovný výstrel do vzduchu môže príslušník zboru použiť iba v prípadoch, v ktorých je oprávnený použiť strelnú zbraň.

§ 18**Použitie strelnej zbrane**

(1) Strelnú zbraň je príslušník zboru oprávnený použiť pri výkone svojej právomoci len výnimočne, a to v týchto prípadoch:

- a) aby za podmienok nutnej obrany odvrátil priamo hroziaci alebo trvajúci útok vedený proti jeho osobe alebo útok na život a zdravie inej osoby,
- b) ak nemožno inak prekonať odpor smerujúci k zmareniu jeho závažného služobného zákroku po márnej výzve,
- c) ak sa obvinený alebo odsúdený, proti ktorému zakročuje, na jeho výzvu nevzdá alebo sa zdráha opustiť svoj úkryt,
- d) podľa príslušných predpisov, najmä pri výkone strážnej a eskortnej služby, na zamedzenie úteku obvineného alebo odsúdeného, ktorého nemožno zadržať inak, alebo na odvrátenie útoku, ktorý ohrozuje strážený objekt alebo stanovište, po márnej výzve, aby sa od útoku upustilo.

(2) Pri použití strelnej zbrane je príslušník zboru povinný dbať na potrebnú opatrnosť, najmä čo najviac šetriť život osoby, proti ktorej zákrok smeruje, a dbať, aby nebol ohrozený život iných osôb.

(3) Ak to okolnosti zákroku dovoľia, je príslušník zboru pred použitím strelnej zbrane povinný použiť niektorý iný donucovací prostriedok uvedený v § 13 ods. 1 písm. a) až m).

(4) Po použití strelnej zbrane, pri ktorom došlo ku zraneniu osoby, je príslušník zboru povinný ihneď, ako to okolnosti dovoľia, poskytnúť zranenej osobe prvú pomoc a zabezpečiť lekárske

ošetrenie. Ďalej je povinný urobiť všetky neodkladné úkony, aby mohla byť riadne objasnená oprávnenosť použitia strelnej zbrane.

§ 19

Osobitné obmedzenia

Pri služobnom zákroku proti tehotnej žene, osobe vysokého veku, osobe so zjavnou telesnou chybou alebo chorobou a osobe mladšej ako 15 rokov nesmie príslušník zboru použiť údery a kopy sebaobrany, slzotvorné prostriedky, obušok, služobného psa, úder strelnou zbraňou a zbraň okrem prípadov, keď útok týchto osôb bezprostredne ohrozuje životy a zdravie iných osôb alebo hrozí väčšia škoda na majetku a nebezpečenstvo nemožno odvrátiť inak.

§ 20

Povinnosti príslušníka zboru po použití donucovacích prostriedkov

(1) Ak príslušník zboru zistí, že pri použití donucovacích prostriedkov došlo k zraneniu osoby, je povinný, ak to okolnosti dovoľia, poskytnúť zranenej osobe prvú pomoc a zabezpečiť jej lekárske ošetrenie. Obvinenému alebo odsúdenému, proti ktorému sa pri zákroku použili slzotvorné prostriedky, obušok, služobný pes, zásahová výbuška, údery a kopy sebaobrany, úder strelnou zbraňou, sa zabezpečí lekárska prehliadka, a to aj vtedy, ak nedošlo k jeho viditeľnému zraneniu. O tomto urobí lekár záznam do zdravotnej dokumentácie ošetrenej osoby.

(2) V prípade použitia donucovacích prostriedkov je príslušník zboru povinný toto ihneď ohlásiť svojmu nadriadenému, ktorý je povinný zistiť, či boli donucovacie prostriedky použité v súlade so zákonom. O výsledku šetrenia spíše záznam.

Justičná stráž a jej oprávnenia pri ochrane súdnych a iných objektov a poriadku v nich

§ 21

(1) Ochranu súdnych a iných objektov a poriadku v nich vykonávajú príslušníci zboru zaradení do justičnej stráže.

(2) Príslušníci zboru sú oprávnení zakročiť voči občanom rušiacim poriadok v priestoroch súdu.

(3) Počas činnosti uvedenej v odseku 1 sú príslušníci zboru označení ako justičná poriadková služba.

(4) Na povinnosti a oprávnenia príslušníkov zboru, ktorí plnia úlohy podľa odseku 1, sa vzťahujú ustanovenia § 21a.

(5) Podrobnosti o organizácii ochrany súdnych objektov a udržiavania ochrany poriadku v nich ustanoví ministerstvo všeobecne záväzným právnym predpisom.

(6) Po dohode s generálnym prokurátorom Slovenskej republiky môže minister poveriť zbor zabezpečovaním ochrany objektov prokuratúry a poriadku v nich podľa predchádzajúcich odsekov.

§ 21a

(1) Príslušníci zboru vykonávajúci službu pri ochrane súdnych a iných objektov sú povinní pred vykonaním služobného zákroku, služobného úkonu alebo inej služobnej činnosti spojenej so zásahom do práv alebo slobôd osôb, tieto osoby vyzvať, aby upustili od protiprávneho konania a upozornili ich, že ak tak neurobia, bude použitý niektorý z donucovacích prostriedkov.

(2) Ak je páchaný trestný čin alebo priestupok v súdnych alebo iných objektoch, príslušníci zboru vykonávajúci službu podľa odseku 1 sú povinní vykonať služobný zákrok, prípadne urobiť iné opatrenia nevyhnutné na vykonanie služobného zákroku, najmä vyrozumieť o tom najbližší útvar Policajného zboru.

(3) Príslušníci zboru vykonávajúci službu podľa odseku 1 sú pri plnení úloh podľa odseku 1 a 2 oprávnení požadovať potrebné vysvetlenie od osoby, ktorá môže prispieť k objasneniu skutočností dôležitých na odhalenie trestného činu alebo priestupku a jeho páchatela a zaznamenať si potrebné údaje o osobe, ktorá je povinná požiadavke vyhovieť. Ak takáto osoba odmietne preukázať svoju totožnosť alebo ju nemôže preukázať, vyrozumie príslušník zboru o tom príslušný útvar Policajného zboru a požiada o jej predvedenie na útvar za účelom vykonania potrebných úkonov na zistenie jej totožnosti a riadneho objasnenia jej konania.

(4) Príslušníci zboru vykonávajúci službu podľa odseku 1 sú povinní odňať osobe vstupujúcej do súdnych a iných objektov zbraň alebo vec, ktorou by mohla ohroziť život alebo zdravie iných osôb. Odňatú zbraň alebo vec sú povinní vrátiť osobe pri jej odchode z týchto objektov, ak tomu nebránia zákonné dôvody alebo povaha odňatej veci. Prevzatie zbrane alebo veci potvrdí osoba, ktorej sa vrátila, svojím podpisom.

(5) Príslušníci zboru vykonávajúci službu podľa odseku 1 sú oprávnení po predchádzajúcej márnej výzve na vydanie veci, o ktorej sa možno domnievať, že v trestnom konaní alebo v konaní o priestupku sa môže vysloviť jej prepadnutie alebo sa môže zhabať, ju odňať. O odňatí veci spíšu úradný záznam. Osobe, ktorej sa vec odňala, vystavia potvrdenie o odňatí veci a odňatú vec odovzdajú príslušníkom Policajného zboru.

(6) Príslušníci zboru vykonávajúci službu podľa odseku 1 sú oprávnení za účelom vykonania neodkladných služobných úkonov zaistiť osobu, ktorá svojím konaním bezprostredne ohrozuje svoj život a zdravie alebo život a zdravie iných osôb a majetok. Ak po vykonaní týchto úkonov príslušník zboru neodovzdá osobu orgánom činným v trestnom konaní alebo inému orgánu, je povinný ihneď ju prepustiť. O zaistení osoby sa spíše úradný záznam.

TRETIA HLAVA

VZŤAHY ZBORU K ŠTÁTNYM A INÝM ORGÁNOM, INŠTITÚCIÁM, ORGÁNOM OBCÍ A OBČANOM

§ 22

(1) Pri plnení svojich úloh spolupracuje zbor so štátnymi a inými orgánmi, inštitúciami, orgánmi obcí a občanmi, a to najmä v súlade s účelom výkonu väzby a výkonu trestu odňatia slobody.

(2) Zbor spolupracuje s obdobnými inštitúciami v zahraničí.

(3) Zbor spolupracuje s Policajným zborom, najmä v oblasti odhaľovania trestných činov, pátrania po obvinených alebo odsúdených, ktorí ušli z výkonu väzby alebo z výkonu trestu odňatia slobody, ako aj pri ochrane súdnych a iných objektov a výcviku zásahových skupín.

(4) Organizačné zložky zboru sú oprávnené pri plnení svojich úloh (§ 2) požadovať od štátnych a iných orgánov, inštitúcií, orgánov obcí a občanov podklady a informácie. Tieto orgány sú povinné takejto žiadosti vyhovieť, ak im v tom nebráni iný zákonný dôvod.

(5) Minister môže po dohode s inými ministrami dočasne poveriť alebo splnomocniť iné orgány plnením úloh zboru na úseku stráženia obvinených a odsúdených.

ŠTVRTÁ HLAVA NÁHRADA ŠKODY

§ 23

(1) Štát zodpovedá za škodu spôsobenú zborom alebo jeho príslušníkmi v súvislosti s plnením ich úloh ustanovených týmto zákonom; to neplatí, ak bola škoda spôsobená v dôsledku protiprávneho konania poškodenej osoby.

(2) Štát zodpovedá za škodu poškodenému, ktorý poskytol pomoc zboru alebo jeho príslušníkom na ich žiadosť alebo s ich vedomím. Štát sa tejto zodpovednosti môže zbaviť len vtedy, ak si túto škodu spôsobil poškodený úmyselne.

(3) Ak bola spôsobená poškodenému ujma na zdraví alebo smrť, postupuje sa podľa predpisov o odškodňovaní pracovných úrazov pracovníkov. Vláda Slovenskej republiky môže nariadením ustanoviť, v ktorých prípadoch a v akom rozsahu

- a) patrí poškodenému popri nárokoch podľa pracovnoprávnych predpisov jednorazové mimoriadne odškodnenie,
- b) sa zvyšuje jednorazové odškodnenie patriace podľa pracovnoprávnych predpisov pozostalým po poškodenom a kedy možno takéto odškodnenie priznať osobám, ktoré boli na poškodeného odkázané výživou.

(4) Poškodenému sa uhradí aj škoda na veciach, ktorá mu vznikla v súvislosti s poskytnutím tejto pomoci. Pritom sa uhradí skutočná škoda, a to uvedením do predchádzajúceho stavu; ak to nie je možné alebo účelné, uhradí sa v peniazoch. Poškodenému môže byť priznaná aj náhrada nákladov spojených s obstaraním novej veci náhradou za vec poškodenú.

(5) Náhradu škody poskytuje v zastúpení štátu ministerstvo.

PIATA HLAVA SLUŽOBNÝ POMER PRÍSLUŠNÍKOV ZBORU

§ 24

(2) Na trestné činy spáchané príslušníkmi zboru pri výkone služby sa vzťahujú ustanovenia Trestného zákona o vojenských trestných činoch.^{6a)}

ŠIESTA HLAVA SPOLOČNÉ, PRECHODNÉ A ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

§ 25

(1) Ak sa v iných všeobecne záväzných právnych predpisoch hovorí o Zbore nápravnej výchovy Slovenskej republiky alebo jeho príslušníkoch, rozumie sa tým Zbor väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky alebo jeho príslušníci.

(2) Príslušníci Zboru nápravnej výchovy Slovenskej republiky sa stávajú dňom účinnosti tohto zákona príslušníkmi Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky.

(3) Na plnení úloh zboru sa podieľajú aj občianski pracovníci, ktorých pracovný pomer a náležitosti z neho vyplývajúce sa riadia podľa osobitných predpisov.⁷⁾

§ 26

Zrušujú sa ustanovenia § 61 až 63 ods. 5, § 63a a § 67 a zákona č. 59/1965 Zb. o výkone trestu odňatia slobody v znení neskorších predpisov.

§ 27**Účinnosť**

Tento zákon nadobúda účinnosť dňom vyhlásenia.

F. Mikloško v. r.

J. Čarnogurský v. r.

- 1) § 168 Trestného poriadku.
- 1a) § 26 a § 27 zákona č. 59/1965 Zb. o výkone trestu odňatia slobody v znení neskorších predpisov.
- 2) § 47 ods. 1 písm. a) zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch.
- 3) § 116 Občianskeho zákonníka.
- 5) § 89 ods. 5 Trestného zákona.
- 5a) § 39 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore.
- 5b) § 35 až 38 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z.
- 6) Zákon Slovenskej národnej rady č. 410/1991 Zb. o služobnom pomere príslušníkov Policajného zboru Slovenskej republiky v znení zákona Slovenskej národnej rady č. 490/1992 Zb.
- 6a) § 90 ods. 3 písm. c) Trestného zákona.
- 7) Zákonník práce.

